अभ्यासः

1. (क) उच्चारणं कुरुत।

अहम्	आवाम्	वयम्
माम्	आवाम्	अस्मान्
मम	आवयोः	अस्माकम्
त्वम्	युवाम्	यूयम्
त्वाम्	युवाम्	युष्मान्
तव	युवयोः	युष्माकम्

K Sharma

4. क्रियापदैः वाक्यानि पूरयत –

पठसि	धावामः	गच्छावः	क्रीडथः	लिखामि	पश्यथ

यथा– अहं पठामि।

क. त्वं पठसि।

K.Sharma

ख. आवां गच्छावः।

ग. यूयं पश्यथ।

घ. अहं लिखामि।

ङ. युवां क्रीडथः।

च. वयं धावामः।

3. कोष्ठकात् उचितं शब्दं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत –

क. अहं पठामि।	(वयम् / अहम्)
ख. युवां गच्छथः	(युवाम् / यूयम्)
ग. एतत् मम पुस्तकम्।	(माम् / मम)
घ. युष्माकं क्रीडनकानि।	(युष्मान् / युष्माकम्)
ङ. आवां छात्रे स्वः।	(वयम् / आवाम्)
च. एषा तव लेखनी।	(तव / त्वाम्)

K.Sharma

2. निर्देशानुसारं परिवर्तनं कुरुत –

यथा– अहम् पठामि	(बहुवचने)	– वयं पठामः।
क. अहं नृत्यामि।	(बहुवचने)	– वयं नृत्यामः।
ख. त्वं पठसि।	(बहुवचने)	– यूयं पठथ।
ग. युवां क्रीडथः।	(एकवचने)	– त्वं क्रीडसि।
घ. आवां गच्छावः।	(बहुवचने)	– वयं गच्छामः।
ङ. अस्माकं पुस्तकानि।	(एकवचने)	– मम पुस्तकम्।
च. तव गृहम्।	(द्विवचने)	– युवयोः गृहे।

K.Sharma

5. उचितपदैः वाक्यनिर्माणं कुरुत-

मम	तव	आवयोः	युवयोः	अस्माकम्	युष्माकम्

यथा- एषा मम पुस्तिका।

क. एतत् मम गृहम्।

ख. आवयोः मैत्री दृढा।

ग. एषः तव विद्यालयः।

घ. एषा युवयोः अध्यापिका।

ङ. भारतम् अस्माकं देशः।

च. एतानि युष्माकं पुस्तकानि।

K Sharma

6. एकवचनपदस्य बहुवचनपदं, बहुवचनपदस्य एकवचनपदं च लिखत –

यथा-	एषः	एते
(क)	सः	ते
(ख)	ताः	सा
(ग)	एताः	एषा
(घ)	त्वम्	यूयम्
(ङ)	अस्माकम्	मम
(च)	तव	युष्माकम्
(छ)	एतानि	एतत्

K.Sharma

7. (क) वार्तालापे रिक्तस्थानानि पूरयत –

यथा – प्रियंवदा – शकुन्तले! त्वं किं करोषि ?

शकुन्तला – प्रियंवदे ! अहं नृत्यामि, त्वं किं करोषि ?

प्रियंवदा – शकुन्तले! अहं गायामि। किं त्वं न गायसि ?

K Sharma

शकुन्तला – प्रियंवदे! अहं न गायामि। अहं तु नृत्यामि।

प्रियंवदा – शकुन्तले! किं तव माता नृत्यति ?

शकुन्तला – आम्, मम माता अपि नृत्यति।

प्रियंवदा – साधु , आवां चलावः।

(ख) उपयुक्तेन अर्थेन सह योजयत –

शब्दः	अर्थः
सा	वह (स्त्रीलिंग)
तानि	वे (नपुंसकलिंग)
अस्माकम्	हमारा
यूयम्	तुम सब
आवाम्	हम दोनों
मम	मेरा
युवयोः	तुम दोनों का
तव	तुम्हारा

K.Sharma